

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredništvo in upravljalni prostor: 2657 S. Lawndale av.
Office of publication: 2657 So. Lawndale ave.
Telephone: Lawndale 4635.

LETO—YEAR XIV.

Čimn. št. 25.00.

Entered as second-class matter January 25, 1916, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

Chicago, Ill., petek, 9. decembra (Dec. 9) 1921.

Subscription \$5.00 Yearly.

STEV.—NUMBER 286.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

NEMIRI V KLAVNIŠKEM OKRAJU V CHICAGU.

MESARSKI BARONI NE MOREJO VEČ UTAJITI STAVKE.

V klavniškem okraju je več kot tisoč mož policije.

Chicago, Ill. — Nemiri v klavniškem okraju so se ponovili v četrtek zjutraj. Bili so spopadi med stavkokazi in stavarji blizu križišča 40 in Wallace ulice. Policija ni nikogar aretirala, ker je prišla na lice mesta, ko se je množica že razšla. Klavniški baroni se ne upajo dovažati stavekavozov po ulicah, temveč se poslužujejo naduljene železnice. — Mesarji na drobno se pritožujejo, da ne morejo več dobiti dovolj mesa. To je ponovni dokaz, da delo v klavniškem okraju.

Chicago, Ill. — Skozi tri dni je šmokavarsko časopisje po nalogu mesarskih kraljev lagalo, da ni stavke v klavniškem okraju, če, da je zastrajkalo le par sto delavcev. Tretji dan zvečer so izšle izredne izjave šmokavarskega časopisja: Veliki nemiri v klavniškem okraju. — Eden mrtev, več ranjenih — itd.

V sredo zvečer je prišlo do izstrelkov v klavniškem okraju, pri katerih je bil eden ubit in šest in dvajset ranjenih. Med ranjenimi so težko ranjeni, o katerih sodijo zdravniki, da podležejo ranam. Šmokavarsko časopisje izjavlja, da se ne ve, na kakšen način so nastali izstrelki in kdo je provaliral izgrede in čenjal s njim. Kadar šmokavarsko časopisje tako poroča, tedaj je jasno povedano, na kateri strani so bili provokatorji.

Mesarski baroni niso bili sodnijsko prepoved, ki prepove stavarjem razpostavljanje stavkovne straže. Da sodišče privoli v tako sodnijsko prepoved, je treba seveda vrokov. Najbolji vzrok so pa seveda nemiri.

Ko je prišel glas o nemirih na glavni stan policije, so bile odrejene vse policijske rezerve v klavniškem okraju. Več kot tisoč policajev je bilo zbranih v klavniškem okraju. Doli na klavniški policijski postaji imajo dve sto pušk, ki so nalašč izdelane za nemire in poleg imajo še majhno zalogo bomb, ki so napolnjene s solzavcem in plinom in o katerih so svoječasno poročali, da jih uporabljajo pri naskoku na bundite, če so utaborjeni v kakšni hiši.

Stavka se ne da utajiti, mesarski baroni pa še vseeno farbajo javnost, da proizurja devetdeset odstotkov od normale, dasiravno je znano, da so celo pisarniški uslužbeni zastavkali v trenutku, ko so jim ukazali, da naj zavzamejo mesta navadnih klavniških delavcev. V Chicagu je najmanj dvajset tisoč klavniških delavcev na stavki.

V kakšnih škripah so mesarski baroni za stavkokaze, govori dejstvo, da vozijo dan za dnem postelje in odeje v klavnice, da bodo stavkokazi, če jih kaj navedejo, prenočevali kar v klavnici. Mestne doleže sicer jasno povejo, kakšna morajo biti ljudska premočevališča, ali pravišiji baroni lahko uganjajo, kar je drugim prepovedano.

Poročila iz drugih mest govore, da je stavka v polnem zamahu. V St. Paulu, Minn., je bila odrejena milica v klavniški okraj, ki razganja stavkovne straže.

V Omahi, Neb., so najeti provokatorji izvajali strajkarje, s speha pa niso dosegli.

V Kansas Cityju so klavniški delavci ostali doma, v klavnicah pa delajo superintendenti in par podrepnikov.

V St. Josephu, Mo., je mir, klavniški delavci so odločili o rodje.

VANDERLIP PRAVI, DA JE AMERIKA KRIVÁ IZGREDOV NA DUNAJU.

New York, N. Y. — Frank A. Vanderlip, bankir, ki se je pravkar vrnil iz Evrope, pravi, da so Združene države odgovorne za zadnje življne izgrede na Dunaju. Avstrija dolguje Ameriki 24 milijonov dolarjev za pšenico, in ker ga ne more plačati, je ameriška vlada zavrgla ententni načrt za nadaljnjo pomoč Avstriji. Ker ni pomoči, ni živil in vsled tega so prišli izgrede.

VELIK UDAREC ZA PRERANJALCE RADIKALCEV.

Vrhovno sodišče v Novi Mehiki je razsodilo, da beseda "revolucija" ne pomeni vselej nasilja.

PROTIPUNTNA POSTAVA JE NEUSTAVNA.

Albuquerque, Nova Mehika. — (Feder. Press.) — Državno vrhovno sodišče Nova Mehike je to dni razsodilo, da beseda "revolucija", ki se običajno nahaja v listovinskih radikalnih organizacijah, ne pomeni vselej nasilnih dejanj. Ta razsodba je zelo značilna in ne dvomno učinkovita na bodoče slušanje kriminalnega sindikalizma. Sodišče je imelo pred seboj prijav Jacka Diamonda, ki je tu zaprt že od leta 1919. zaraditoga, ker je član I. W. W. Sodišče je izjavilo, da dotični zakon, takosvane protipuntni zakon, na temelju katerega je bil Diamond obsojen v zapor, je protustaven, ker je v nasprotju s državnim ustavo, katere jamči nemnemu prebivalstvu svobodo govora, tiska, zborovanja in združevanja.

Izjava sodišča se dalje glasi, da beseda "revolucija", ki se rabi v tisku in govoru, ne pomeni krvavo ali nasilno revolucijo. Zanimiv je sledeči stavek v razsodbi: "Revolucija lahko pomeni spremembo vlade mirnim potom, in kdor priporoča tako revolucijo, ne izvrši nikakršnega nepostavnega dejanja."

Edward D. Tittman, odvetnik Diamonda, je dejal glede razsodbe: "Mislim, da je to prva definicija revolucije, ki jo je podalo najvišje sodišče v državi. Ta razsodba je velika pomena. Državni tožilci bodo morali odločiti imeti več dokazov kakor pa samo prečitati par odstavkov in radikalnega časopisa, letaka ali knjige, ki vsebuje besedo "revolucija" in potem reči poroti, da vsaka taka beseda pomeni nasilno strmojavljenje vlade."

OBRAVNAVA PROTI GOVERNORJU SMALLU.

Waukegan, Ill. — Argumenti Smallovih odvetnikov za razveljavljenje obtožnice se nadaljujejo. Glavni odvetnik C. C. Le Forgee je govoril štiri dni in pobiljal obtožnico. Njemu je sledil drugi Smallov odvetnik Alexander Beaubien, ki je dejal, da govoril kot državni blagajnik ni nikdar vzel centa državnega denarja. Zagovornišvo upa, da bo sodnik Edwards zavrgel obtožnico in obravnava bo potem nepotrebnost.

Jena, da gre gospodom prašijim baronom trda za stavkokaze. Naj klavniški kralji še tako lepo oglašajo za stavkokaze, dobili jih ne bodo tolko, da obratujejo svoje klavnice s polno paro.

Klavniškim kraljem je všeč, če pride do nemirov, ker lahko s brutalno silo in pomočjo lokalnih oblastvenih organov zlomijo stavko.

Klavniški delavci so zastavkali, kar so mesarski baroni tako znižali mezo, da so klavniški delavci obsojeni na stradanje, čeprav delajo.

OBSODBA KONFERENCE VSLED PRERANJANJA RUSIJE.

Minneapoliski občinski svet je očitgosal konferenčnike, ker se ne zmenijo za Rusijo.

PROTEST PROTI TAJNI DIPLOMACIJI.

Minneapolis, Minn. — (Feder. Press.) — Minneapoliski občinski svet je poslal razorožitveni konferenci v Washingtonu pismo, ki vsebuje ostro obsodbo diplomatov, ker nečejo povabiti Sovjetske Rusije k zborovanju in ker zborujejo tajno.

V občinskem svetu je dvanaest delavskih svetovalec, ki so predlagali, da se pošlje protestno pismo konferenci. Predlog je bil sprejet s petnajstimi glasovi proti desetim; trije svetovalci iz nasprotnega tabora so glasovali s njimi.

Vsebinska pisma, ki v bistvu zahteva pripoznanje Sovjetske Rusije, je sledeča:

"Mestni svet v Minneapolisu želi izraziti veliko nezadovoljnost napram akciji sedanje razorožitvene konference, ki se je zaprla pred javnostjo. Mestni svet se nikakor ne strinja s početjem konference in izjavlja, da je konference skupina oseb, ki bi rada nadomestile sedanji narodni kapitalizem z mednarodnim kapitalizmom. Z ozirom na dejstvo, da ni bila Sovjetska Rusija povabljena na konferenco, izjavlja mestni svet v Minneapolisu, da Rusija ni bila povabljena iz razloga, ker diplomacije stare šole dobro vedo, da bi bila navzoči zastopniki delavske republike Sovjetske Rusije, da bi zahtevali javno zborovanje, tako da bi ljudstva vsega sveta vedela, kakšni so cilji, nameni in želje delegatov na konferenci."

DR. LORENZ MOGOČE OSTANE V AMERIKI.

Ostudni napadi ameriških zdravnikov so ušli avstrijskega kirurga.

New York, N. Y. — Dr. Adolf Lorenz, znameniti dunajski kirurg in špejialist za kostne bolezni, je izjavil v sredo, da je še sit spletkarij in intrig, ki se vodijo zoper njega s strani ameriških zdravnikov, in da pojde kmalu domov. Na prošnjo zdravstvenega komisarja dr. J. Copelanda v New Yorku, da naj ostane in nadaljuje svoje plemenito delo na brezplačnih klinikah, je dr. Lorenz odgovoril, da mogoče ostane.

Dr. Lorenz je globoko užaljen vsled napadov, ki so jih naperili proti njemu razni ameriški zdravniki. Očitajo mu, da je zato prišel v Ameriko, da si nagradi bogatstva, da ni zmogel svojega dela itd. Dr. Lorenz odgovarja, da vsi očitki izvirajo iz vojnega sovraštva napram Nemcem. On je prišel v Ameriko, da premosti prepad mrtnje, katerega je naredila vojna, toda ni se mu posrečilo. Prišel je pregledati in čakati bo treba še par let.

Dr. Copeland hvali Lorenza kot izvrstnega strokovnjaka, ki nikakor ne zasluži nizkotnih napadov s strani tukajšnjih zdravnikov in drugih histerikov, ki še niso ozdravili od vojne manije.

PLEMENSKI IZGREDI V TENNESSEJU.

Nashville, Tenn. — V Deyersburgu je drhal, broječa več kot pet sto glav okoliška okrajno ječa, da potegne iz nje pet zamorcev in jiti linca. Zamoreci so obtoženi, da so ubili belopoltnega farmarja R. P. Burketta. Governor Taylor je odredil nemudoma milicijske čete, da zastrajajo okrajno ječo.

PREVAJANJE GRADIVA V TUJZEMSKIH LISTIH JE ODPRAVLJENO.

Chicago, Ill. — Pošta je obvela upravo lista, da je prevajanje člankov, vesti itd., v tujezemskih listih odpravljeno, ki je bilo uvedeno po 19 sekciji zakona, ki se peča s trgovino s sovražnikom.

KITAJSKI DIJAKI SE NE DAJO VARATI.

MOONNDAN SO NA STRAŽI, DA VIDJO, KAJ POČNE DIPLOMATIČNI ZASTOPNIK.

Povsod mu slede kot senca, ki ga spominjajo na njegovo dolžnost.

Washington, D. C. (Federated Press. Laurence Todd). — Kitajski dijaki so organizirali stražo okoli oficijelne kitajske delegacije, da tako protestirajo proti izročitvi Santunga tujim interesom. Kitaj zahteva, da se Santung zopet vrne Kitaju, ki je bil vzet od aliranih diplomatov in izročen Japoncem.

Wellington Koo, kitajski poslanik v Britaniji, in Alfred Sze, kitajski poslanik v Združenih državah, sta odnehala na zahtevo Tokija, povedane po Hughesu in Balfourju, da se bosta privatno razgovarjala s Japonci zunaj konferenčnega zasedanja. Kitajsko ljudstvo ne verjame v tako pogajanje. Boji se slabosti Kooja. Kitajski dijaki so najvažnejši faktor, ki pove, kako sodi kitajski javnost. Obdržavali so shode v Parizu, Londonu, New Yorku in Washingtonu in odposlali so svoje zastopnike iz teh krajev, da obratijo, kaj počne kitajska delegacija, posebno kaj dela Koo.

Dijaki vstopajo v veliko palačo na Sheridanovem krogu, kjer je glavni stan kitajskih delegatov, sedejo in čakajo. Kadar so lačni, vzamejo iz šepov kruh s vložkami in jedo. Če Koo ali kateri njegovih tovarišev zapusti glavni stan, tedaj mu sledi par dijakov. Ta straža pazi, da jim oseba ne uide izpred oči, da je oseba opazovana in da se njegovo politično omahovanje poroča milijonom Kitajcem doma, ki čakajo na poročila o konferenci, da skličejo pravočasno protestne shode.

Masoo, osebni zastopnik dr. Sunjatsena, načelnika kantonske vlade, je dvignil sgrinjalo tajne diplomacije, kot jo izvaja Hughes-Balfour-Katonova konferenca, in je razkril triumf Japoncem.

"Nekaj dni sem," pravi Masoo, "je ameriška delegacija obvela kitajsko delegacijo, da šantungsko vprašanje ne pride na dnevni red. Pred tremi dnevi, ko so vedeli, da bo pekingška delegacija kljub ameriškem navetu predložila šantungsko vprašanje, je tajnik Hughes vprašal kitajsko delegacijo, če ne more ponuditi svojih uradov za izravnavo tega vprašanja. Danes naznanja mr. Hughes, da sta on in mr. Balfour poudarila svoje urade Kitaju in Japoncem za izravnavo šantungskega vprašanja, in on sgestira, da se razgovor, ki se je nekaj časa vrtil v Pekingu o tem vprašanju, nadaljuje in da se prvo zborovanje delegatov obeh dežel vrši tukaj."

Torej je bil Hughes, podpiran od mr. Roota, zaščitnika bankirsko-konzorzijskega načrta za ukoriščenje Kitaja, prvi, ki je poizkusil prepričati, da šantungsko vprašanje ne pride na dnevni red, kasneje je pa stopil na stran, ko so protestni shodi na Kitajskem prisilili Kooja in njegove tovariše, da so objubili predložiti vprašanje konferenci, da se vrši razprava med Japonci in boječimi kitajskimi zastopniki.

"Kitaj in svet nimata več iluzij," je rekel Masoo, ko je komentiral dejstvo, da se je šantung smatral od začetka konference kot glavna točka na programu.

(Dalje na 3. strani).

JAPONSKI IMPERIJA—LIZEM NA POHODU.

PODVRGEL JE KOREJO IN PODVRŠEN SE MANDČURIJO, MONGOLIJO IN KITAJ.

Tako pojaanjuje pohod japonskega imperijalizma korejski komisar E. K. Vang.

Washington, D. C. (Federated Press). — Korejska komisija, ki se mudi v Washingtonu, izjavlja, da japonske oborožene sile najbolj preganjajo korejske ubežnike v Mandčuriji.

Ko so japonski delegatje govorili, da se nekateri elementi, ki se ne ozirajo na postave na Japonskem, umaknejo v bližnje dežele, da jih japonska policija ne more doseči, so očitvidno govorili o Koreji, kot da tvori Koreja del Japonske. Japonci tudi pravijo, da prebiva v Mandčuriji na stotine tisoč "Japoncev," ki se znaajo umakniti japonskemu policijskemu nadzorstvu.

E. K. Vang, korejski komisar v Britaniji, ki je zdaj tukaj, da opazuje razprave na konferenci, je odgovoril na japonske trditve: "Ta izgovor je slab in krivičen. Mandčurija je tisti teritorij sile, ki je prijavna Japoncem in japonske čete lahko vanj uderejo, ako prelomijo svetost pogodbe. Ako Japonci mislijo, da morajo Korejo fuvati pred Korejci, tedaj naj to izvršujejo v Koreji. Ali Japonci lahko odpeljejo svoje čete v Združene države, da napadejo Korejce, razstrene po ameriškem kontinentu in po Havaju, ki so sovražni japonskemu osvajanju in so se neodvisnost Koreje?"

"Ta dogodek pokazuje, kako Japonska spoštuje vse pogodbe. Prelomila je vsako pogodbo, ki jo je sklenila s Korejo, in tako mlaj dela s Kitajem. Podjarmiljenje Koreje je prvi korak japonske imperijalistične politike. Drugi korak je osvojitve Mandčurije in Mongolije, ki je še precej izvršeno. Za tem pride gospodstvo nad Kitajem. Japonska napreduje s izmenadljivim uspehom. Od leta 1919 si je osigurala pravice nad večino naravnih zakladov v vzhodni Sibiriji, dosega je to s metodami, ki so v protislovju s humaniteto in pravico in s odprtim kršenjem pogodb."

"Ako Japonska ostane v Koreji in da zagospodari Kitaju, tedaj bo v poziciji, da ukazuje vam, vam ameriškem ljudstvu in drugim narodom, da dovolijo njenim kuljem prihajati kot izseljeniki v njih dežele. Japonski militarizem bo vladal svet."

Vplivi, prihajajoči iz državnega departamenta, skušajo na mil način prepričati ameriškem tisku razpravljati na tak način, kar bi spravilo v zadrego konferenco pri razpravah o korejskem vprašanju in vprašanju o korejskih prijateljih v Sibiriji in Južnem Kitaju.

AMERIŠKA VLADA SE PRIPRAVILA NA TRGOVINO S RUSIJO.

Washington, D. C. — Iz estimacij v poročilu departamenta za trgovino, ki je bilo predloženo kongresu zadnje sredo, je razvidno, da se departament pripravlja za otvoritev trgovinskih stikov s Sovjetsko Rusijo v bližnji bodočnosti.

DEB JE PREPREČIL IZGRODE V JEČI.

Oklahoma City, Okla. — (Fed. Press.) — Tukašnji bivši šerif G. E. Johnson, ki se je pred nekaj dnevi vrnil s obiska v Atlantici, je prinesel vest, da so kaznenec v atlantski zvezni kaznilnici organizirali upor, katerega je pa preprečil Eugene V. Deba, ki je posredoval s mirno besedo in pregovoril jetnike, da so se pomirili.

ZENE ZAHTEVAJO ODPRAVO STRUPENIH PLINOV V VOJNI.

Washington, D. C. — (Feder. Press.) — Ženska organizacija v New Yorku za omejitve oboroženja, ki šteje 800,000 članic, je poslala brzojavko predsedniku Hardingu, tajniku Hughesu in delegatom razorožitvene konference s zahtevo, da se odpravijo submarni in strupeni plini kot sredstva za vojakovanje.

IRCI NISO ZADOVOLJNI S POGODBO.

Radikalni sinfajnovci so proti vsaki prisegi kralju.

ZAHTEVAJO REPUBLIKO.

London, 8. dec. — Vojni minister je danes naznanil, da angleške čete takoj ispraznijo Irsko. Okrog 45,000 vojakov odide domov. — Irška država bo imela stalno armado 21,000 mož.

Dublin, Irsko, 8. dec. — Sinfajnovci so razdeljeni glede podpisanja mirovne pogodbe s Anglijo in na obzorju se dvigajo irski oblaki velike opozitije proti pogodbi v sinfajnovskem parlamentu. Radikalni element, takosvane sinfajnovski ekstremisti, katerim se priključa tudi Eamon de Valera, "predsednik irske republike", se proti vsakemu miru, ki ne prinaša republike in popolne neodvisnosti. Nekateri vodilni sinfajnovci so že izjavili, da se ne strinjajo s mirovno pogodbo in da bodo v sobotni glasovali proti.

De Valera se ni podal nobene izjave, kaj misli o pogodbi. To je dejstvo, da se ne strinja s njo, kar drugi misli, da bil gotovo izrazil svoje zadovoljnost. De Valera je večkrat poslal vse odosotne poslanke Dail Eireanna (sinfajnovskega parlamenta), da se udeležijo polnočestvilno, oT pomeni, da hoče de Valera imeti vse svoje pristaje na lico mesta, ko se ima odločiti vačen korak. Bodočnost republiške stranke na Irskem zavisi veliko od stališča, ki ga vzame de Valera.

Pariz, 8. dec. — Sean O'Ceallagh, sinfajnovski poslanik v Parizu, je danes odpotoval v Dublin. Pred svojim odhodom je rekel, da se bo bojeval proti ratifikaciji londonske pogodbe.

Iz irskih virov so prišle vesti, da je de Valera obvelal ekstremiste, da ne bo podpisal pogodbe, ker ne prinaša cilja, za katerega se je Irsko borila in krvavela. Irski radikali so zelo razočani vsled točke v pogodbi, ki določa, da irski parlament prikaže avstotob angleškemu kralju. "Taka prisega je nemogoča," je dejal O'Ceallagh.

London, 8. dec. — Vladni krogi pričakujejo opozicijo proti irski pogodbi s dveh strani: iz Ulsterja in od radikalnih sinfajnovcev, ki zahtevajo republiko. Upajo pa, da zmerni elementi nadvladajo nasprotnike v irskem parlamentu. Iz Ulsterja prihajajo nebrojni protesti. Protestantovski duhovnik iz Ulsterja s imenom Heron je rekel na bazarju, da Lloyd eGorge je sin Ananije in vnuk Judeja Ikarjota.

REKA JE VROLA GOLO ŽENSKO TELO NA SUHO.

Lawrenceburg, Ind. — Narasla reka Ohio je vrgla nago žensko telo na obrežje. Telo je brez rok, nog in glave. Telo so izročili mrtiškemu ogledniku, da dožene, če so bili odsekani glava in drugi udje.

VREME.

Chicago in okolice: V soboto jasno. Južozapadni vetrovi. Temperatura v zadnjih 24. urah: najvišja 36, najnižja 23. Bolneze izide ob 7.00, zaide ob 4.19.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cena oglasov po dogovoru. Rokopis se ne vrača.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$6.00 na leto, \$2.50 za pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta, \$1.55 za tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovenic National Benefit Society.

Owned by the Slovenic National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

Circulation 21

Datum v objavi n. pr. (Dec. 31-21) poleg vsakega imena na naslovu pomeni da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravčasno, da se vam ne ustavi list.

KADAR PRIHAJAJO TUJI FINANČNIKI, BANKIRJI IN VELEPODJETNIKI NA OGLED!

Iz Washingtona so oni dan poročali, da je dospelo v Združene države tri in dvajset Japoncev. To niso japonski delavci ali farmarji, kajti kadar taki ljudje prihajajo z Japonskega v Združene države, tedaj se ne poroča o njih prihodu, ker tudi naši šmokavzarski časnikarji prav dobro vedo, da na Japonskem postojajo še stare kaste, čeprav Japonci radi posnemajo navade tujcev pri zbiranju zemeljskih zakladov.

Teh tri in dvajset Japoncev, ki se zdaj vozi okoli po Združenih državah, kontrolira polovico narodnega bogastva na Japonskem. Lahko bi tudi rekli, da teh tri in dvajset Japoncev predstavlja japonski Wall Street. Ti Japonci so bankirji, finančniki, ravnatelji, ki imajo pod svojo kontrolo po pet ali še več podjetij. Prišli pa niso v Ameriko, da študirajo razmere ameriških delavcev in da po povratku na Japonsko povišajo mezde, skrajšajo delovni čas in priznajo delavske organizacije. Ne, zaradi tega niso prišli. Ampak ogledati si hočejo ameriško produkcijo in preštudirati, na kakšen način bi iztisnili še več dela iz japonskih delavcev, da tako pomnože svoje profite.

Kadar prihajajo finančniki in industrijski magnatje iz tujih držav na ogled, nimajo v mislih dobrobiti delavcev, ki garajo v njih podjetjih za pomnožitev njih premoženja, ampak cilj njih ogleda je: naučiti se tujih produkcijskih metod za pomnožitev profita.

Pred trideset leti so hodili po svetu japonski armadni in pomorski častniki. Učili so se moderne bojne metode in uporabo modernega orožja, kajti zavedali so se, da je treba militarizem na Japonskem modernizirati, če ne, se lahko tako zgodi z Japonsko kot s Kitajem.

Zdaj ne prihajajo več v tujezemstvo japonski oficirji, ampak mesto njih posejajo tuje dežele japonski finančniki in industrijski magnatje. Vojaške šole imajo, zdaj se je treba naučiti še moderne produkcijske metode, da si utrdijo svojo gospodarsko in politično moč nad japonskim ljudstvom in da pokrepijo japonski imperijalizem, ki se je pričel širiti po Kitaju, Koreji in Sibiriji.

NAVIHANA PROPAGANDA!

Ko je v letu 1907 cestnoželezniška družba dobila novo koncesijo v Chicagu, je bila sklenjena pogodba, po kateri dobi mesto vsako leto gotov delež od dobička, ki gre v poseben sklad, da mesto lahko kupi nekega dne cestno železnico. V tem skladu se je nabralo trideset milijonov dolarjev. Zdaj bi cestnoželezniški interesi radi razbili ta sklad, tako da bi bilo mesto brez denarja, kadar poteče pogodba.

Vsi šmokavzarski listi v mestu so hkratu pričeli s propagando, da se takoj prične z gradnjo podulčne železnice. Dnevnik "Tribune" je celo zaplaval v interesu brezposelnih delavcev, da napravi večji vtis na javnost. In prav ta jokavost tega dnevnika je tako sumljiva, da se mora vsak trezno misleč delavec vprašati: "Kako to, da plaka "Chicago Tribune", ki od vsaki prilike najstrastneje napada strokovno organizirano delavstvo.

Smešno je tudi, da šmokavzarji dopovedujejo ljudstvu, da se da v Chicagu zgraditi omrežje podulčne železnice s trideset milijoni dolarjev. Teh trideset milijonov dolarjev zastostuje komaj, da se skuplje par lukenj v notranjem mestu, katere bo moralo mesto zopet kasneje zasuti, ker ne bo imelo denarja, da dovrši omrežje podulčne železnice. Lahko se pa tudi zgodi, da se delo, ki je bilo izvedeno za trideset milijonov dolarjev, proda kapitalistom za skledo leče, ki bodo poskrbeli, da mesto ne dobi kredita za dovršitev podulčne železnice.

Delavska federacija v Chicagu je že sprejela oster protest proti gradnji podulčne železnice s skladom, ki je namenjen za odkup ulične železnice. In delavska federacija je ravnala pravilno, ko je sprejela protestno resolucijo, ker je odprla prebivalcem v mestu oči, da so kapitalisti izigrali zopet premeteno potezo, da preprečijo občinjenje ulične železnice.

DOPISI.

Gliff Mine, Pa. — Pozivljamo članke društva Slavček št. 145, da se polnoštevilno udeležite seje dne 11. decembra, ki prične ob 10. uri dopoldne. Volili bomo odbor, zato naj nikdo ne izostane, sicer bo kaznovan po pravilih. — Tajnik.

Woodward, Iowa. — Rojaki po naši nasebini smo razstreseni kakor izgrbljene ovčice; tu pa tam nas je kaka pošlica in malo kje se jih drži več skupaj. Tudi tu ni z delom vse v redu. Rudarski podjetniki privlačijo rudarjem vse več poštine kakor jih slednji želijo. Samo eden rudnik se obratuje s polno paro in tudi ta le iz vzroka, ker kompanija sama potrebuje premoga, ter se morda tudi boji, da bi ji rogovile voda odnesla. To je sreča za rudarje, da morajo delati in se še vozijo na delo vsaki dan brez plačila, ako si za naprej kupijo vozni listov.

V našem mestecu se dobi vsega kar kdo hoče za denar. Tudi razgled imamo krasen čez širni prostor z vinsko trto, toda kaj čemo, ako pa se tam prideluje samo koruza.

Ko človek prebira po raznih listih, naleti na marsikaj dobrega kakor tudi slabega, pa tudi smoknega ne zmanjka. Kar se meni zdi najbolj smešno in neumno so veselice, ki jih prirejajo rojaki v korist cerkvam, katere so za nas delavce ravnotoliko potrebne kakor je potrebno vozu peto kolo. Žalostno je, da se nekatere ne morejo otresti starokopitnih verskih neumnosti. Solze stopijo človeku v oči, ko čita kako se postopa in kako trpinčijo delavstvo po raznih krajih, vzbok temu pa rojaki še vedno prirejajo veselice in "fehtarije" za cerkev, ter s tem podpirajo ruščelne fajmoštre. Če so delavci tolikanj darežljivi, tedaj naj bi podpirali one, ki so njim sovražni in so trpinke kar oni sami. Kaj bi plačevali fajmoštrima za dobroto, ki jih bomo imeli na "onem svetu"; če bodo tam res kakle dobrote, tedaj bodimo prepričani, da nam jih ni treba odkupovati s krvavo prisluženimi novci. Saj Bog ne rabi ničesar in tudi ničesar ne prejme "čestudi" znesemo še več fajmoštrima in patrom.

Pred nedavnim sem štala o nekih misijonarjih v Chicagu ki nadlegujejo rojake s svojimi bukami. Spomnila sem se ob tej priliki na staro domovino, koliko je imelo tudi tam opraviti nevedno ljudstvo z njim. Tudi jaz sem takrat še mislila, da so ti gospodje nekaj posebnega celo več kakor so drugi duhovni, a pozneje sem se prepričala, da je razlika samo ta, da znajo misijonarji še bolj vleči ljudi kakor navadni duhovni. Doma sem tudi imela priliko ališati o strašnih rečeh v peklu, sodnem dnevu, večnem ognju in o vsem, ki bomo morali prestati mi grešniki. Že takrat sem se jim smejala, ko sem še skoraj verjela, da Miklavž nosi. V G. S. sem pred nedavnim brala, da je neko dekle v starem kraju znorelo, ker ji župnik ni hotel dati odvece. Človek se vpraša, kdo je v takem slučaju večji grešnik: dekle, ki v nevednosti gre tvežiti fajmoštru svoje "grehe", ali je fajmošter sam, ki s svojim vplivom učinkuje na dekle, da znori valed prevelikega strahu.

Po nekaterih nasebinah, kakor opažam, imajo rojaki kar po dva duhovna. Zakaj sta jim pravzaprav dva v teh slabih časih. Mi prav lahko prestanemo tu brez njega, ker vemo, da nas to ne bo nasitilo, čeprav drsimo po kolenih za njimi. Farovž sicer imamo v tej nasebini, dasiravno morda ni zgrajen v ta namen in velika nesreča mu preti, da ga bodo zopet napolnili s ledom, ako hitro ne pride kak duševni pastir in ga zasede. Seveda bo moral župnik, ki bo hotel sem priti tudi pripeljati s seboj svoje ovčice, ker tukajšnji Slovenci že nismo več za podobne dušne paše in ne ravnamo po naprednih listih Prosveti, Glasu svobode in drugih, ki so mnogo bolj koristnejši kakor dogmatična pravljica svetega pisma.

Pravijo, da tam kjer je ples in veselica, tam je hudič. To pa je res, saj pred nedavnim smo brali,

kako so imeli rojaki v nekem kraju veselico in pregrešni ples. Tedaj pa se je v prostor greha skozi okno priplasil hudič, ki je s svojimi konjskimi kopiti in kravimji rogovi "grešnike" tako ostrasil, da je ostal sam. Čudno je, da ni bilo med njimi nevernega Tomaža, ki bi pogledal vraga na kopta, še mogoče ne potrebuje podkve. Dopisnik onikrat ni povedal, ali je bila veselica ta žrnih ali ta rdečih; najbrže so bili rdeči, ker take vrag najbolj "lajka".

Rojaki otremsmo se že enkrat vseh teh neumnosti, ki so nam jih v naši mladosti vbijali v glave. Dosti je, da nas drugi tolikanj odirajo telesno, zakaj bi nas torej še duhovni poneumnjali. V stari domovini smo bili prisiljeni se pokoravati jim; nčili so nas skozi vse življenje, kako jim je treba biti pokoren in poljubovati roke. Če bi jim vsi rojaki toliko varjeli in jih spoštovali kakor jih spoštujem jaz, tedaj bi se gotovo morali že zdavnaj vsi oprijeti koristnejšega in poštenjega dela. — Najbolje je torej rojaki, da poljete vse "čestite gospode" magari že s prvim vlakom iz vaših nasebin. — M. S.

Breezy Hill, Kans. — Sedaj po dveh mesecih stavlje smo v Kansasu še skoro na istem stolišču, kot smo bili od početka. Vzorna moža Howat in Dorehy še malo upamo, da bi se kmalu vrnila in ječe. Na prvi poziv Lewisa, naj pustimo naša voditelja v ječi in se vrnemo na delo, se je odzvalo jako malo rudarjev, da skoraj ni vredno imenovati. Tukašnji listi poročajo včasih, da jih dela par sto, drugi da zopet par tisoč in tako se ponavlja.

Vsak pošten rudar se zgraža nad početjem Lewisa in ve, če bi Lewis vrnil svojo dolžnost kot predsednik organizacije, bi mogoče ne bilo treba našemu delavskemu boritelju sedeti v ječi in bi bilo nas nas okoli 10.000 delavcev postavljenih v revščino s družinami vrh. Sreča trga zavednemu delavcu zavest, da ima tako vrhna strokovna organizacija v delu, toli nazadnjaškega voditelja.

Meseca februarja se bo vrnila izredna konvencija v Indianapolis. Tudi slovenskih delegatov iz čelo Unije bo več, zato je priporočljivo, da rojaki zahtevajo na konvenciji od ljudi, ki delajo razdor v organizaciji, da položijo takojšnjo resignacijo. Nato pa naj še na njih mesta volijo voditelji, ki bodo v resnici delovali za organizacijo.

Rudarji v Kansasu smo že skozi 20 let v organizaciji, ko je na lepem dne 16. novembra prišel ukor od Lewisa, češ, da smo izključeni, ker se ne pokorimo njegovim željam. Vsakdo se mora zgražati nad takim voditeljem. — Na shodu v Franklino dne 20. novembra je bilo več govornikov in vsi so obsojali početje Lewisa. Walker iz Illinois nam je zagotovil, da nam bodo illinojski premogarji pomagali kolikor bo v njihovi moči. Hvalešni smo jim za požrtvovalnost ker smo v resnici še prešli raznih življenjskih potrebščin vsaki član za kakih 10 dolarjev vrednosti in kakor se čuje, je še na poti 10 železniških vozov iz St. Louisa, kar bodo istotako plačali illinojski rudarji. Hvalešni smo za to bratsko pomoč, obžalujemo pa nezaveznost onih, ki ne razumejo sedanjega našega boja ter ne prikažejo o pravem času na pomoč. Kesali se še bodo za to, toda takrat bo prepozno.

Od tu grede delavci v druge kraje na delo. Malekdo je srečen, da delo dobi in več njih se je že vrnilo, ker niso mogli dobiti dela. Ponekod jim delodajalec samo valed tega ne dajo dela, ker so iz Kansasa, drugod pa jim povejo, da so njihove unije karte za nič, ker je 14. okrožje rudarske organizacije izključeno. Tako nas odbijajo povsod. — John Homer.

Skidmore, Kans. Tu na jugozapadu se še ni nič polegla bojevitost in vsi rudarji so še iste ga mnenja kot so bili pričetkom stavke. Kolikor mi je znano med rojaki ni nobenega stavkokaza, dasiravno obratuje rov št. 21 od Western premogovne družbe, v katerem dela približno 40 do 50 stavkolomcev, ki so po večini sami Irei. Razun tega rova tu po-

Kardinal je govoril.

Kardinal O'Connell je zahteval potrebo, da tudi on prispeva par fraz k splošnim razpravam glede kadea v industrijah.

Delavci so nemirni, kapitalisti so umrljivi, stavke so na dnevnem redu in razredni boj divja bolj in bolj. Kaj je storiti?

"Delo in kapital se lahko zedinita," pravi kardinal.

Gotovo! Delo in kapital sta zedinjena in med njima ni prepira, medli kardinal. Velik boj pa je med delavci in lastniki kapitala — in to je druga stvar. Fraza "delo in kapital" vleče le pri neznanjih, ki ne vedo, da delo in delavci sta dve reči, kapital in kapitalist pa zopet dve. Socialisti niso v boju s kapitalom, pač pa s privatnimi lastniki kapitala. Trditev, da bošjo socialisti uničiti kapital, je debela laž; delujejo pa (socialisti) za uničenje kapitalizma, ki je z drugo besedo sistem privatnega lastništva kapitala.

"Delo potrebuje kapital in kapital potrebuje delo," je dalje rekel kardinal.

Na vask našim! Ampak kapital ne potrebuje privatnih ali korporativnih lastnikov in delavci tudi ne potrebujejo takih lastnikov kapitala. Delavci in kapital se bi dobro razumela med seboj, ako bi ne bilo vmes kapitalistov, ki si po krivici lastijo kapital in škranjajo delavce. Kapital in delo prav lahko eksistirata brez kapitalistov. Kaj je kapital? Kapital je zemlja, sirovine, tovarne, stroji, železnice itd. Vse sile za proizvajanje dobrin so v delu in kapitalu. Vsi kapitalisti, kar jih je na svetu, so lahko še danes presele na Mars in produkcija pojde dalje brez njih. Vse sile, ki so zaposlene v — "kapital" ostanejo tu. — Kardinal je povedal stare fraze, s katero je še bolj smelal tiste, ki ne znajo ločiti kapitala od kapitalistov.

"Delavci imajo naravno in neoporekljivo pravico do organizacije," je zraven povedal kardinal.

Naravna in neoporekljiva pravica je nekaj, kar se človeku sploh ne more vzeti. Delavci zahtevajo to pravico, ali do danes je ni "naravna in neoporekljiva," kajti marsikateri sodnik je že izdal prepoved in pravica je bila v koš. To je dokaz, da delavci še nimajo te pravice, dasiravno se strinjajo s kardinalom, da bi jo morali imeti.

Kardinal pravi nadalje, da ni prav, če "kapital zahteva pravice organizacije zase, ne dovolj pa te pravice delavcem." Tu se je kardinal grdo zaletel. Malo prej je rekel, da je ta pravica "naravna in neoporekljiva," nato pa trdi, da je "kapital ne dovolj." Na drugi strani kapital ne zahteva ničesar niti ne more dovoliti ničesar, pač pa delajo to kapitalisti. Z drugo besedo je kardinal rekel, da stroji in tovarni zahtevajo pravico organizacije zase, ne dovoli pa te pravice delavcem!

V kardinalovem članku, ki je razstresen po vsem katoliškem časopisu v Ameriki, je še veliko več takih konfuznosti. V splošnem kardinal "simpatizira" z "delom," dočim zdajpazda meče šopke "kapitalu" in zaključuje s par pobojnimi željami in jermifadami, ki zmečajo čitatelja da ne ve, kaj pravzaprav pomeni vse to. Tako je, če se človek loti vprašanja, ki ga ne razume. Kardinal O'Connell je lahko "dober kardinal, kar se tiče njegovoga cerkvenega businessa, toda o socialnem, industrijskih problemih in socialnih vprašanjih sploh ima pa ravno toliko pojma kot Papuanec o četrti dimenziji.

Šiva vse, drugod pa vsega "obratuje" 5 rogov, kjer je zaposlenih skupno 200 do 300 stavkokazov. Pravljica o polnem obratu in vrnitvi na delo ni imela uspeha, ker je preveč debela. Še vseh 8 ali 9 tisoč delavcev, kolikor nas je, smo na stavki in bomo dokler ne dosežemo naših upravičenih zahtev. S strahopetci, ki so nam prizadejali toliko nepotrebnega trpljenja pa bomo lahko kmalu obračunali. Ne pozabite rojaki, da bodo dne 13. decembra volitve za 14. distrikt in da boste takrat volili najboljšega delavskega voditelja. — Frank Padaf.

Pomnite naročnino na "Prosveto."

METEORITI.

Enkrat čitamo: Armada brezposelnih se krči in taja. Drugič pa: Velika armada brezposelnih sloji pred klavnicami in čakajo na delo stavkarjev.

Uganjka je razumljiva.

Še nekaj o Ireih. Dobili so nacionalno svobodo, na versko ne strpnost jim je pa privezana cokolja. Katolicizem in protestantizem bosta privatna stvar. Irski delavci in kmete zdaj čakajo nova šola; namesto verskih in nacionalnih pridejo socialni boji. In kadar irsko ljudstvo spozna, da irski izkoriščevalci niso nič boljši od angleških, tedaj bo zrelo za drugo svobodo. Danes še ni.

Lloyd George ne pride v Ameriko. No prav. Njegovo sliko smo itak videli in navsezadnje pride tudi brez njega Novo leto.

Naš oče Kazimir se baha, da je v New Yorku oltar, ki stane sto tisoč dolarjev. To ni nič. V Chicagu je gledališče, ki stane tri milijone dolarjev in ima za čikaške Slovence to prednost, da si ga lahko ogledajo saj od zunaj, medtem ko si ne morejo newyorškega oltarja. Slovenski delavci v Ameriki pa imajo ravno toliko dobička, materialnega namreč, od prvega kakor od drugega. Oče Kazimir bi bil modrejši, če bi molčal. Saj je oče.

Razorožitvena konferenca leta 40921 pred Kristusom: Kočnat diplomat iz Medvedje jame: Predlagam, da se odpravijo kamnite sekire, ker so zdaj nepotrebne. Nekdo je iznašel lok in puščico.

Razorožitvena konferenca leta 1354 po Kristusu: Diplomati v oklepu: Predlagam, da se odpravijo loki in sulice. Nekdo je iznašel smodnik.

Razorožitvena konferenca 1921 po Kristusu: Sivobriki diplomati: Predlagam, da se odpravijo velike bojne ladje. Iznaždena so letala in strupeni plini.

Stvar je sledeča: Nemčija ne more plačati drugače kot v blagu. Francija neče vzeti blaga, ker to bi bil udarec za njene industrije. Francija ne more ostati, ako ne dobi odškodnine od Nemčije. Francija neče sprejeti tega, kar ji ponuja Nemčija. Ako Francija ne sprejme, kar ponuja Nemčija, mora Nemčija propasti. In če Nemčija propade, mora pasti tudi Francija.

Ala ulalala! Zvonovi zvonite, k molitvi budite v zahvalo za mir... in krasno urejen red na tem božjem svetu...

Bilo je v današnjih časih, ko je neki urednik ležal na operacijski mizi. Zdravnik je rekel, da druge pomoči ni, kakor da se mu odvzamejo možgani. Brez možganov bo živel — s možgani umre. Urednik se je odločil za operacijo. Njegovi prijatelji, ki so se bali, da brez možganov ne bo mogel več opravljati svoje službe, so proslili glavnega turednika, da naj preizkusi bolnika, dali je še dober za svoje delo.

Glavni urednik je rad ustregel njihovi prošnji. Obiskal je bolnišnico, v kateri je počival urednik po prestani operaciji. Pristopil je k postelji in podal bolniku list papirja in svinčnik. Urednik je naglo pograbil oboje in pričel pisati. Pisal je hitro in na njegovem čelu ni bilo najmanjše gubice kakor včasih, ko je grbnel čelo pod pretvezo, da globoko razmišlja. Ko je bil list popisan, ga je glavni urednik vzel in prečital.

Obraz glavnega urednika je zasijal v zadovoljnem smehu in veselo je stisnil roko bolniku. "To zadostuje" — je rekel — "in lahko prideš nazaj v uredniško pisarno kadarkoli se ti poljubi. Zda vidim, da so ti bili možgani samo v napatje. Ravno tako dober si brez njih kakor z njimi."

Na listu je bilo zapisano: "Prokleti boljševiki, prokleti boljševiki, prokleti boljševiki" itd. — The World.

K. T. B.

Delavec brez delavskega častja je kakor vojak brez puške. Naročite se in širite svoje glasilo "Prosveto."

Razne vesti.

PROFESIONALNI POLITIČARJI KUHARJO V ILLINOISU NOVO KASO.

Chicago, Ill. — Profesionalni političarji so skuhali novo kaso, katero nameravajo osrečiti ljudstvo v Illinoisu.

Znano je, da ima okraj Cook, v katerem se nahaja Chicago, skoraj polovico prebivalstva države Illinois.

Profesionalni političarji, ki imajo moradajno besedo na ustavnih skupščini, pa razumejo demokracijo tako, da 155.000 volilcev iz okraja Cooka izvoli enega državnega senatorja, zunaj okraja Cooka pa že zadostuje samo 90.000 volilcev, da izvolijo po enega senatorja. Poslanci za legislaturo niso proporcionalni oni boljše razdeljeni. Priznava se bila izigrana še bolj fina poteza. Okraj Cook bo po tem načrtu izvolil eno tretjino poslancev, drugi okraj pa dve tretjini, dasiravno imajo vsi drugi okraji komaj toliko prebivalcev kot okraj Cook.

Protesti tako nič ne izdajo, kajti profesionalni političarji pojdejo svojo pot. Ampak volilci lahko zavrnejo načrt profesionalnih političarjev, kadar jim bo predložen na splošno glasovanje.

JAVNI URAĐNIKI, KI SE NE BRIGAJO ZA POSTAVE.

Helena, Mont. — Tukajšnja tipografska unija izjavlja, da je guvernér Dixon in dva člana najvišjega državnega sodišča oddali tiskarska dela neunijski tiskarni v San Franciscu, čeprav postava določa, da morajo biti taka dela izvršena v unijski tiskarni.

Neka tiskarska tvrdka, ki je opremljena s potrebnimi stroji, da lahko izvrši taka dela, in v kateri delajo organizirani delavci, je poslala najnižjo ponudbo. Ponudba je bila odklonjena, na kar je tvrdka iz San Franciscu poslala svojo ponudbo, ko ji je bila znana ponudba.

Delo od \$800 do \$900 je bilo poslano tvrdki v San Franciscu in izvršeno je bilo brez unijske znamke, kar je direktno kršenje državnih zakonov.

Delavstvo je samo, krivo, da se vrše take kršitve zakona, ker se ne organizira politično.

STEER DRUŽBE OBDOJEN V DOSMRTNO JEČO.

Great Bend, Kans. — Dr. W. A. Nixon, zdravnik v tem mestu in bivši načelnik postojanke Ameriške legije, je bil obsojen v dosmrtno ječo, ker je umoril odvetnika Arthur C. Banta.

Nixon je bil spoznan kot orodje drhali, ki se je navadila na J. O. Steviča, George Wilsona, W. S. Landsona in bivšega senatorja Burtona, ko so vodili kampa-njo za Nestranskarako ligo. Drhal je vse povaljala po smoli in kurjem perju.

Poleg je ta steber sedanje družbe obtožen tudi požiga. Obtožen je, da je požgal hišo nekake reveža, ki mu ni mogel plačati računa. Zda je ta čedni podpornik privatnih velebizniških interesov izginil za jetniškim zidovjem.

NALIMANI POLICAJI.

Wilkesbarre, Pa. — Privatni policaji Lehigh in Wilkesbarre Coal kompanije so videli, da prihaja dim iz male jame. "Aha," so rekli, "to je gotovo brlog tiho-tapev, ki kuhajo žganje."

Zlezi so drug za drugim skozi malo luknjo v jamo, v rokah so pa držali samokrese s napetimi petlini. Ko so bili v jami, so videli senco z dolgo brado, ki je sedela pri ognju in se grela. Bili so se ji oprezno, kajti bali so se, kaj bo, ako senca oživi. Končno so bili tako blizu, da so videli, da je človek, ki se greje pri ognju. Skočili so hkratu nanjo, kakor da imajo strašno zver pred sabo. Človek se ni branil in mirno je policajem sledil iz jame.

Bil je Joseph Shepski, star okoli 40 let, ki si je v teh hudih časih poslal bivališče v podzemeljski jami, da mu ni treba plačevati stanovanja. Pri njem so našli okoli petdeset dolarjev, ki si jih je prislužil s trdim delom v rudnikih, dokler je imel delo. Policaji so mislili, da izvrše junaško delo, pa so naleteli na poštenega siromaka.

Beli teror v Španiji.

Barcelona, Španija, 7. dec. — (Fed. Press). — Okrog 900 španskih sindikalistov in komunistov se nahaja v ječah brez obravnave in brez vsake obtožbe. Tako je dejal ministrski predsednik Maura, ki je pred kratkim zavrnil apel, da se dovoli postavno gibanje komunistični stranki na Španskem. Maura je rekel, da omenjeni delavci so v zaporih "zaradi varnosti kraljevstva".

Vsi zaprti sindikalisti in komunisti so bili člani stavkovnih odborov ali pa uredniki in dopisovalci delavskih listov. Dva, Gil in Ibanez, sta bila aretirana, ker sta bila v Rusiji kot delegata. Glavni preganjalec komunistov je polkovnik Coello, minister za notranje stvari, ki je odgovoren za določ vrsto umorov in drugih zločinov, izvršenih nad delavci. Policija najrajši muči jetnike na ta način, da jih vlačijo iz ene ječe v drugo, ki je zelo oddaljena. Jetniki morajo hoditi peš in bosi, privezani na verigo, dočim straža jezdi na konjih zraven njih. Veliko jetnikov je že pomrlo na potu valed izmučenosti in podhrane.

Revolucija v Indiji.

London, 8. dec. — Iz Alahabada javljajo, da je 400 Moplahov padlo v najnovejši bitki z Angleži. Število ujetih Moplahov je naraslo na 2500.

V Lucknovu so indijski delavci razglasili generalno lokalno stavko na dan prihoda prince Walesa. Britske oblasti so nato vrgle v zapor dvanajst delavskih voditeljev.

Bombe pokajo v Lizaboni.

London, 8. dec. — Po vesteh iz Madrida so bile večerj velike eksplozije bomb v Lizaboni, glavnem mestu Portugalske.

Izgon komunistov s Dunaja.

Dunaj, 8. dec. — Dvanajst inozemskih komunistov, med katerimi je šest Ogrov, je bilo izgnanih s Dunaja. Obdolženi so, da so pomagali voditi zadnje izgrede.

Banke propadajo v Nemčiji.

Berlin, 8. dec. — Velika banka v Ludwigshavenu, ki je v direktni zvezi z nemško državno banko, je zaprla vrata. Izguba znaša 340 milijonov mark. Finančni krogi pričakujejo še več bančnih krakov, ki morda povzročijo splošni finančni polom v Nemčiji. Propadla banka je imela 27 podružnic in 30 depozitnih pisarn širom Nemčije.

Nov ljudski rod odkrit v Aziji.

London, 8. dec. — Angleška ekspedicijska ekipa, ki pleza na goro Everest v Himalajih, najvišjo goro na svetu, poroča, da je odkrila novo človeško pleme, ki živi na gorskih vrhlinah v večnem snegu in ledu. Ljudje so bele kože in poraščeni z dolgo in gosto belo dlako kakor severni medvedje. Pleme je še zelo divje. Moški so oboroženi z lokom in puščami.

KITAJSKI DIJAKI SE NE DAJO VARATI.

(Nadaljevanje s prve strani.) gramu za reševanje daljnovoženih vprašanj na tej konferenci.

"Tu je nekaj strašno podobnega med položajem, povzročenim v Washingtonu s sedanjo akcijo tajnika Hughesa in ustvarjenim v Parizu, ko je mr. Wilson reševal ravno ta problem. Strážnost položaja se povišuje s 14. Wilsonovi točkami na podlagi fakta, da tvori 10 točk, predloženih po pekingski delegaciji v Washingtonu, in štiri točke, predložene po mr. Rootu, skupaj štirinajst točk.

"Večera smo čitali poročilo, ki ga je podal mr. Tumulty, kako se je na pariški konferenci bojeval Wilson sam, da se pošteno ravna s Kitajem v zadevi 'Šantunga'. Zdi se, da so danes sile izmanevrirale Hughesa v ravno tako pozicijo.

"Peking je pod vplivom Japonke in vsaka razprava med Pekingom in Tokijem bo končala z nesrečo za kitajsko ljudstvo.

"Zakaj se nadaljuje ta farsa?" Slobodni Kooja je povzročila v Parizu, da so dijaki strašili hišo, v kateri je stanoval, ko je imel v kateri je stanoval, po kateri Japodpisati pogodbo, po kateri Japonska dobi Šantung. Takrat ni podpisal. Mogoče se umakne tudi zdaj. Ali predno bo Kitaj izvedel, kaj namerava Koo izvesti v njegovo obrambo, bo Kitaj pokončal na ta razumljiv način, kaj zale, da se Koo ne bo mogel iz-
hodu, da se Koo ne bo mogel iz-

NOVICE IZ JUGOSLAVIJE.

Kriza v belgradski vladi. Neka tajna vlada nad politiko v Belgradu. Oficijska glasila demokratske in radikalne stranke skrivnostno šepetajo o kombinacijah izpremembe v vladi. Iz vsakega šuštenja posnemamo, da se bojuje med radikali in demokracijo precej hudi boj, ki je pa še vedno neodločen.

Pribeževanje ponujajo "važno mesto". Pašić sestavi novo vlado le, če se sestavi sedanja vlada s sedanjo koalicio. Radikali zahtevajo za se ministrstvo za notranje stvari in tako dalje. To se dokaga za to, da gre za važne izpremembe in da bi radikali radi izrinili Pribeževia iz ministrstva za notranje stvari.

Boj za vlado je torej velikega političnega pomena. Če Pribeževia odstranijo s dosežanega mesta, pomeni to, da je silni slovenski demokratizem dobil hudo moralno zausnicio, ki bo svenela s svojimi posledicami precej krepko. S Pribeževievim padcem ne nastane nova doba svobode, zakaj tudi od radikalec ne moremo pričakovati zlatih časov, pač pa bo velik uspeh v tem oziru, da izgube v Belgradu vpliv na ljudi, ki danes strahujejo skoro celo Slovenijo in jemljejo delavstvu svobodo, kratijo njegove pravice in zagovarjajo izredno prebivalstvo narodne in ukrepe, dani imajo na jeziku "socialno pravičnost" pravtako kakor demagogi klerikalec.

Blok reakcije, ki dela sam ali pa pod patronanco veleposlarskih krogov, bo z izpremembo v vladi izpremenjen, bo postal intinimski in bo nadaljeval delo, ki ga sedaj izvršuje. Nedvomno bo pa zavratnost in neobzirna agresivnost vsaj nekaj utrpela.

Preden pa se sedanja politika, tudi gospodarska, izčisti, bomo pa imeli še velike boje.

V Suham bajeju — ljubljanskem vojaškem strelščiku — poživajo žrtve avstrijske tiranije. Pred dobrim mesecem so bili od sam prepeljane kosti pokojnega Brenca, ki je bil ustreljen po nedolžnem, ker ga je branil njegov zagovornik dr. Pegan na tak način, da ga je moral stol sedmorice suspehdirati kot odvetaika.

Poleg Brenca je bilo ustreljenih tam še vse polno drugih, med katerimi je posebno žalosten primer kovača Ivana Kromarja, iz Stare gore.

Dne 16. oktobra 1915. leta je bil odpeljan Ivan Kromar v senzi bajonetov v Suhi bazar, kjer je bil nesumiljeno ustreljen, čeprav je bil oče osmerih otrok Grob št. 10 hrani njegove ostanke.

Šest let že kličejo njegova mrtva usta osveto in maščevanje. Šest let že čaka zaman osem sirot v borni bajti v Stari gori nad Semičem očeta, čaka zaman žena moža. Njih beda, njih solze in njih stek kličejo osveto neba in poštenih ljudi, kličejo po pomoči.

Šest let pa še živi mirno v Črnomlju Matija I. Skubie, gostilničar in nekdanji župan ter se bogati od blagoslova svobode, ki jo je sam vovražil vse dni. In Matija Skubie je tisti, ki je Kromarja izročil krvniku, ki je poglaval v bedo vdovo in osmero sirot.

Kaj je zakrivil Kromar, da ga je poglaval Skubie v smrt? Izpovedoval je, kar so mislili tedaj tisoč: "Srbija ima prav, da se brani". Rekel je to ko je odhajal na fronto, pustivši doma ženo in osmero otrok. Ta "zločin" je plačal z življenjem. — Črnomljski Sokol je prevzel skrb za prenos kosti mučenika iz Suhega bajeja v Črnomelj.

Pelomili so ga zopet enkrat na klerikalec, in sicer tako temeljito, kakor da bi sam šušterski blagoslovil njih pelomijo. Nastopil so za to, naj se odpravi ministrstvo za socialno politiko, ki je glavna obramba za vse reveže. Ko so jih pa zaradi tega prijeli socialni demokrati pošteni za ušesa, pa lažejo v svet, da so oni vedno bili in bodo za to, da ostanje ministrstvo za socialno politiko. Stranka slovenskih lažncev je s tem ustanovljena!

Nesrečna smrt slovenskega letalca. Aviatični poročnik Srečko Žitnik, sin pokojnega vladnega svetnika in vodje okrajnega glavarstva v Kranju, je zgorel v zraku, ko se mu je pri poizkusu nekega aeroplana vnel stroj. Pokojnik je po dveletni službi pri ljub-

ljanski letalski skupini dovršil svojo letalsko naobrazbo.

Železnika proga k morju ako-zi Kočevje — Črnomelj. Domnava, da se je tudi inž. Kavčič, ki gradi ljutomersko železnico, izjavil za progo Kočevje — Črnomelj Severin-morje, in da le to progo priznava za upravičeno in najbolj odgovarjajočo po potrebi, s čimer se izjavlja on proti Kajfevi progi. Mi smo mnenja, da bi bilo prav, če bi se Kajfeva proga zgradila in si jo zelo želimo, toda ta proga se ne sme graditi na škodo proge, ki preko Kočevja-Severina veže vse Kočevsko, dalje Belo krajino in poljansko dolino s Kvarenom.

Nov slovenski politični list "Naša vas" je začel dne 10. nov. t. l. izhajati kot tednik in glasilo zemljoradniške stranke za Slovenijo. List nastopa predvsem zoper samostojno kmetiško stranko.

Državni proračun. Belgrad, 13. nov. Finančno ministrstvo objavlja nastopni komunik: Proračunska predloga naše kraljevine za leto 1922. je definitivno določena po ministrskem svetu ter bo 20. t. m. v smislu ustave predložena narodni skupščini. To je prvi proračun po vojni, v katerem je uspelo vzpostaviti popolno proračunsko ravnostojje. Izdatki so predvideni v višini 6290 milijonov dinarjev. Prvotni predlog je zmanjšan za skupno 620 milijonov dinarjev. Z ozirom na proračun za leto 1920—21, so dohodki povečani za približno 30 odstotkov, kar se bo doseglo davčnim potom. Del večjih dohodkov je prištet na račun avtomatskega zvišanja dohodkov, čigar vpliv je šimdalje ugodnejši in večji, v kolikor se zboljšujejo gospodarske razmere v državi. V glavnem leži povečanje dohodkov v uvedbi novih davkov, kakor tudi v zvišanju že obstoječih. Pri državnem monopolu se pričakuje povečanje dohodkov nad 300 milijonov dinarjev. Ostanek vsote, ki je potreben, da se dovede proračun v ravnostojje, se bo dobil potom rednih davkov, ki bodo sedaj dali dvakrat večji iznos, kakor preteklo leto. Ostanek primanjkljaja, ki ni velik, se bo pokrnil z enkratnim progresivnim davkom na imovino in kapital.

Ostra obsodba. Petrogradski revolucionarji tribunal je obsodil v procebu poverbe šest oseb na smrt s kroglo, a priorja vladniške katedrale Parfenova in duhovnika Kabrinskega na tri leta izgube časti ter na globo po 10 milijonov rubljev. Obtoženci so poverili v skupnem nad dva milijona pudov strojnega olja.

NAŠI POTOVALNI ZASTOPNIKI.

nahajajoči se sedaj v državi Pennsylvaniji so: Anton Oček, Jernej Kokalj, Charles Boitz in Jos. Ivanetich, vsi imajo pravico do nabiranja novih naročnikov, ter vzeti naročnino od naročnikov, ki je naročnina že potekla, ter dati potrebna potrdila. Toplo priporočamo vsem rojakom, da se naroče na list "Prosveta".

Upravništvo.

ZDRAVNIK ZA UBOGE LJUDI.

Tisoče jih odvrači — Navadno domače zdravilo za uboge.

Ena najboljših iznajdb v zdravilnih je glavni bolgarski krvni čaj. Bogati sok varjen iz korenine, lubovca, listja, zelišč, jagod in cvetja vzet enkrat ali dvakrat na teden za vsacega moškega ali ženskega, ki želi imeti lepo in čisto barvo.

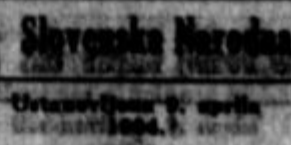
Pomaga očistiti sistem strupenih plinov, ki povzročajo zaprtico, slabo prebavo, jetra, obisti, želodčno in krvne nerednosti.

Bolgarski krvni čaj sedaj vlija milijone ljudi in se nanj zanesajo za prehlad, influenco, plućnico in druge nevarne bolezni.

Bolgarski krvni čaj je ubogega človeka zdravilo, je ekonomsko, stane le malo svoto. Uprajate vaše ga lekarnarja ali pa vam ga pošljemo po pošti, velik zavej za \$1.25, ali 8 za \$15, ali 6 za \$6.25. — Naslov: Jos. H. H. Von Schick, President, Marvel Products Company, 8 Marvel Building, Pittsburgh, Pa. (Adv.)

POORLASTILA.

dela MATIJA SKENDERJE 13 LET, za rojake po celi Ameriki. On že mora vedeti, kako se pooblastila izdelujejo. Piši mu in razloži svoje zadeve, pa ti bo naredil vse pravilno, da ti ne bo moglo grniti prodan s nepravilnim pooblastilom. Njegov naslov je 5237 Butler St., Pittsburgh, Pa. (Advert.)

Slovenska Narodna Republika

Ustanovljena 1. aprila 1920.

Reduparna Jednota

Iskopi. 17. junija 1907 v dršavi Hilsala.

GLAVNI STANI: 2687-89 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izvrševalni odbori.

UPRAVNI ODESKI:
Predsednik Vilijam Colaker, 2687 So. Lawdale Ave., podpredsednik Anton Hrust, Box 140, Cicemont, Pa., gl. tajnik Matthew Turk, teleb. telebistega oddaja, Paul Bergen, gl. blagajnik John Vagrich, upravitelj glasila Film Gollan.

FOROTNI ODESKI:
John Underwood, predsednik, 405 May St., Springfield, Ill., Martin Zelenkhar, Box 278, Burlington, Ohio, Jos. Radich, Box 423, Smithton, Pa., Frank Gmurz, 5285 Presson Ave., Cleveland, Ohio.

ODGOVORNI ODESKI: Paul Berger, predsednik, 2687-89 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill., VERNON CRISWELL, Jos. Ambrosi, Box 286, Mena, Ill., Jos. Ambrosi, Box 73, Wick Haven, Pa.

ZAPADNO OKROŽJE: Anton Šuler, Box 104, Grove, Kans., in Piquette, Jos. Kahr, Box 248, Gilbert, Minn., in Minneapolis.

Nadzorni odbor:
Matt Petrovich, predsednik, 267 E. 40th St., Collierville, Ohio, Jos. Ambrosi, 418 Pierce St., Kynoch, Minn., Peter Bernik, 3123 S. Harding Ave., Chicago, Ill.

Tiskovni odbor:
Vilijam Colaker, John Underwood in Matt Petrovich.

Združitelveni odbor:

Predsednik: Frank Alot, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill., John Trich, Box 181, Lawrence, Pa., Jos. Gven, 528 Highland, Detroit, Mich., Jos. Šuk, 1101 E. 82nd St., Cleveland, Ohio, Mary Udevit, 1844 So. Racine Ave., Chicago, Ill.

VRHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kern, 6208 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

ODGOVORNI UREDNIK "PROSVETA": Jos. Zveretich.

JOZUŠ — Korespondenca s gl. uredniki, ki delajo v glavnem uradu, se vrši tabeli: VSA PISMA, ki se nanašajo na posb. gl. predsednika in nadlavor Predsedništva S. N. P. J., 2687-89 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIKE POŠILJATE SE NASLOVE: Bolniške bolnišnice S. N. P. J., 2687-89 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

DEJAVNE POSILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednote vsebujejo naslov: Tiskovni S. N. P. J., 2687-89 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVEZI S BLAGAJNIŠKIM/POSILJI po pošljite na: naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2687-89 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

Vse prihodnje glade pošiljate v gl. izvrševalnem odboru na naj pošljite M. Petrovich, predsednik izvrševalnega odbora. Njegov naslov je ngoraj.

Vsi petletni na gl. petletni odbor na naj pošljite na naslov: John Underwood, 405 May Street, Springfield, Ill.

Vse prihodnje proti uredništvu glasila se naj pošljite na naslov: Predsedništvo S. N. P. J., 2687-89 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

Vsi dopisi in drugi spisi namizila, spisi, naročila in spisi vse kar je v zvezi s glasilom jednote, naj se pošlje na naslov: "Prosveta", 2687-89 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

Na prodaj je.

posestvo v stari domovini, katero se nahaja v vasi Škoflje, Iara Sent-Vid na Dolenskem. (Enkrat je bilo to posestvo Smarčev.) Posestvo obstoji iz: Hila, pod, Stala, koselec, 14 mernikov posetve, poleg je velik vrt in precej sadnjega drevja, vse je v prav dobrem stanju. Torej se katerega vesel kupiti to posestvo v lepem in rodovitnem kraju, naj se obrne ali pa pisмено na naslov: Joseph Čebular, P. O. Box 156, Vandling, Pa. (Adv.)

PRIJAVI NAJ SE!

Prosim, da se mi zglaši v kratkem in pride k meni v Libby, Mont., moja nečakinja Gisela Storr, ker pri meni ima štiri priporočena (registrirana) pisma iz starega kraja. Ker se bom v kratkem preselil iz Libby, Mont. je zelo važno, da se pravočasno prijavi. Moj naslov je: Mike Storr, P. O. Box 664, Libby, Mont.

DOVOLJ ZAHVAL.

je na razpolago, da je angleško-slovenski besednjak potreben pri učenju angleščine. Posebno dobrodolet tistim, ki se snajo nekaj angleško. Če na mu je 5 dolarjev. Naročite ga na naslov:

DR. F. J. KERN,

6208 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

Delavski list je sila, s katero računam naj nasprotnik.

DR. F. J. KERN,

6208 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

Delavski list je sila, s katero računam naj nasprotnik.

DR. F. J. KERN,

6208 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

Delavski list je sila, s katero računam naj nasprotnik.

DR. F. J. KERN,

6208 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

Delavski list je sila, s katero računam naj nasprotnik.

DR. F. J. KERN,

6208 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

Delavski list je sila, s katero računam naj nasprotnik.

DR. F. J. KERN,

6208 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

Delavski list je sila, s katero računam naj nasprotnik.

DR. F. J. KERN,

6208 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

Delavski list je sila, s katero računam naj nasprotnik.

DR. F. J. KERN,

6208 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

